

<https://doi.org/10.15407/np.71.288>
УДК 027.54(474.2+474.3+474.5):021.89:655.4

Тетяна Дубас,

кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: t.dubas60@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1690-8297>

Web of Science Researcher ID: AIC-6378-2022

НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК (НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНИХ БІБЛІОТЕК КРАЇН БАЛТІЇ)

У статті на прикладі видавничої діяльності національних бібліотек Естонії, Латвії, Литви розглянуто особливості процесу її унормування.

Методологія дослідження ґрунтується на аналізі та синтезі інформації, отриманої в результаті проведеного дослідження питання щодо нормативних підходів до видавничої діяльності національних бібліотек країн Балтії. Залучено також традиційний огляд наявної джерельної бази та нормативних документів.

Наголошується на важливості застосування нормативних документів, що визначають сучасні вимоги до бібліотечної продукції. Підкреслено значення стандартизації у видавничій діяльності національної бібліотеки.

Висвітлений досвід національних бібліотек країн Балтії у видавничій діяльності з позиції її унормування буде корисний для ефективного використання їхніх позитивних напрацювань у подальшому розвитку видавничої діяльності національних бібліотек України.

Ключові слова: національна бібліотека, стандарти, наукові видання, журнал, видавнича діяльність.

Актуальність проблеми. Національні бібліотеки Європи як провідні світові інституції пам'яті відіграють важливу роль в інтелектуальному, освітньому, культурному, соціальному та економічному розвитку континенту, країн і спільнот, які вони обслуговують [1].

Як зазначила головний спеціаліст науково-дослідного центру Національної бібліотеки Естонії А. Нуут (Anu Nuut), «електронна ера

21 ст. принесла зміни в бібліотечне робоче середовище та придбання інформаційних ресурсів, що, у свою чергу, передбачає реалізацію нових стратегій, зміну структури та розроблення нових принципів придбань <...> Щоб бути успішними, бібліотеки повинні приділяти більше уваги розвитку тенденцій інформаційного суспільства, що дало б змогу скоректувати свої стратегії розвитку з урахуванням потреби в соціальній інформації. Тому важливо сприймати бібліотеку як частину соціального життя, модель суспільства та її роль у планах і стратегіях соціального розвитку, а також у законодавстві» [2].

«У 21 ст. бібліотеки вже не є просто сховищами книг, значний внесок у це зробили комп'ютерні технології та оцифрування документальної спадщини. Навички цифрової грамотності постійно вдосконалюються. Користувачі сучасних бібліотечних ресурсів завжди хочуть послуг, які відповідають передовим технологіям» [3, р. 6].

Розвиток сучасних технологій зумовлює необхідність упровадження в бібліотеки стандартів ISO, підтримування ефективності бібліотечних послуг та поліпшення якості видавничої продукції. «Сьогодні ми маємо діяти комплексно. Поруч з традиційною діяльністю книгознавства, бібліотечної, бібліографічної та архівної справи треба зосередитися на великих даних, штучному інтелекті, мережевих науках тощо в сучасному світі. Поруч з класикою процесу читання суспільство стикається з величезним інформаційним потоком, пов'язаним з новими технологіями. І саме тут бібліотеки можуть стати великими digital collaboration spaces (англ. – hub) – акумулювати всю цінність, створену людством у різних сферах, поширювати її на суспільство. Кожен день наша реальність трансформується, бібліотека має встигати за нею, створюючи та реалізуючи проекти в цифровому просторі», – зазначає Р. Гудаускас (Renaldas Gudauskas), генеральний директор Литовської національної бібліотеки ім. М. Мажвідаса (2010–2024) [3, р. 6].

Отже, національна бібліотека розглядається в наш час як ключова ланка інформаційної сфери суспільства.

Як один із провідних виробників і постачальників інформаційних послуг національна бібліотека активно розвиває власну видавничу діяльність. Видавнича діяльність – важлива складова

науково-дослідної роботи національної бібліотеки, вона «віддзеркалює специфіку апробації та впровадження результатів наукових досліджень...» [4]. Практичною реалізацією результатів науково-дослідної роботи національної бібліотеки є видання наукових продуктів високої якості.

Об'єкти нашого дослідження – національні бібліотеки – розташовані в різних країнах Європи, але зосереджені на вирішенні спільних завдань інформаційного обслуговування та забезпечення високої якості бібліотечно-інформаційних послуг, продуктів видавничої діяльності.

«Національні бібліотеки країн Балтії здійснюють бібліотечну та науково-видавничу діяльність і забезпечують реалізацію національної інформаційної політики, що входить до їхньої компетенції. Саме національні бібліотеки як великі національні культурні та інформаційні установи активно включаються в процеси трансформації і стають бібліотеками нового покоління. Важливим напрямом науково-видавничої діяльності національних бібліотек є підготовка й видання праць, що узагальнюють найважливіші результати фундаментальних і прикладних досліджень. Отож підготовка й випуск журналів, збірників наукових праць та іншої бібліотечної продукції це важлива складова видавничої справи національних бібліотек Балтії» [5]. Водночас важливим аспектом є дотримання чинних стандартів з видавничої справи під час підготовки видань. Тому вельми актуальною нині є досліджувана нами проблема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз джерел дає підстави стверджувати, що видавничу діяльність європейських національних бібліотек у частині її унормування на сьогодні достатньо не досліджено.

Огляд цифрового видавничого ринку в країнах Балтії (Естонія, Латвія та Литва) здійснював А. Гудінавічус (Aigūnas Gudīnavičius) [6]. Питання розроблення організаційно-методичних засад керування цифровим контентом бібліотек як інструмента оптимізації інформаційного обслуговування користувачів досліджував К. Баркалов [7]. На створенні Національною бібліотекою Естонії центру бібліотечної справи, який відповідає за статистику, стандартизацію та термінологічну роботу (розроблення й основне ведення бібліотечної

та інформаційної термінології, до роботи якої входить ведення бази даних бібліотечної термінології, консультації з питань термінології й лінгвістики, організація засідань термінологічної робочої групи), акцентувала увагу А. Лепік (Aira Lepik) [8]. Висвітлюючи досвід Естонії, про роль бібліотеки в планах та стратегіях соціального розвитку і важливість сприйняття її як частини суспільства, модель суспільства наголошувала А. Нуут [2], підкреслюючи, що розвиток її послуг базується на якості та орієнтації на користувача послуг.

Поточну діяльність зі стандартів у бібліотеках Латвії та напрями й пріоритети Національної бібліотеки Латвії (далі – НБЛ), як головного виконавчого органу роботи зі стандартизації бібліотек, які хочуть продовжити в середньостроковій перспективі, ґрунтовно розглядав А. Індриксон (Antra Indrikšone). На його думку, «потреба в загальноприйнятих стандартах для опису медіа всіх типів стає ще більш важливою і стандартизація повинна бути ключовим елементом стратегії бібліотеки» [9].

Оцінюючи розвиток бібліотек Естонії за останнє десятиліття, А. Лепік [8] наголошувала на тому, що можна помітити зрушення від ідеологічно централізованої бібліотечної системи до демократичної, спостерігаючи постійний процес модернізації бібліотеки та бібліотечної справи в Естонії.

Отже, **мета статті** – висвітлити досвід національних бібліотек країн Балтії у видавничій діяльності з позиції її унормування.

Методологія дослідження ґрунтується на аналізі та синтезі інформації, отриманої в результаті нашого дослідження питання щодо нормативних підходів до видавничої діяльності національних бібліотек країн Балтії. Залучено також традиційний огляд наявної джерельної бази та нормативних документів.

Виклад основного матеріалу. Правову основу видавничої діяльності становлять закони бібліотечної галузі та нормативні документи. На прикладі видавничої діяльності національних бібліотек країн Балтії розглянемо деякі її нормативні аспекти.

Литовська національна бібліотека ім. М. Мажвідаса займається стандартизацією різноманітних процесів бібліотечної справи. Відповідно до Закону «Про бібліотеки Литовської Республіки» № I-920 від 06.06.1995 р. Литовська національна бібліотека

ім. М. Мажвідаса «...готує та подає на затвердження міністру культури проекти нормативно-правових актів, що встановлюють обов'язковість застосування литовських стандартів у бібліотеках, а також контролює застосування литовських стандартів» [10].

Відповідно до Закону «Про Національну бібліотеку Латвії» від 16.12.1992 р. Національна бібліотека Латвії «...реалізує ініціативу зі стандартизації бібліотечних процесів» [11].

Відповідно до Закону «Про Національну бібліотеку Естонії» від 22.02.2011 р. Національна бібліотека Естонії «...виконує функції національного агентства Міжнародної стандартної системи нумерації книг (ISBN), Міжнародної стандартної системи серійних номерів (ISSN) і Міжнародної стандартної системи нотних номерів (ISMN)...» [12].

Стандартизація сьогодні є одним з основних елементів успішної роботи будь-якої установи, яка працює у сфері інформаційного обслуговування. Необхідність у стандартах та однакових методах роботи зростає з кожним днем. Стандарти й стандартизація мають стати основним елементом стратегії та діяльності будь-якої бібліотеки [9, с. 204]. «Встановлення стандартів – найкращий інструмент керування за результатами. Встановлені вимоги до оцінки входу та виходу, а також ефективності та результатів за стандартами надають бібліотекам можливість аналізу продуктивності», – зазначає А. Нуут [2].

Визнаючи важливість участі в розробленні стандартів і процесі прийняття рішень Національна бібліотека Латвії взяла на себе відповідальність за галузі стандартизації бібліотечної та інформаційної науки в Латвії. Відділ стандартизації НБЛ оприлюднює інформацію про стандарти й рекомендації для бібліотек, наукових установ та інших інформаційних організацій. Розроблення, оновлення бібліотечних стандартів, прийняття міжнародних бібліотечних стандартів, підтримка латиської мови є основними завданнями відділу стандартизації НБЛ. Бібліотека представлена в Комітеті зі стандартів бібліотечної, архівної та музейної справи, який є підпорядкованим органом у системі організації стандартів Латвії під назвою “Latvijas Standarts”. Зауважимо, що Latvijas Standarts є латвійським національним центром для стандартизації

та представляє Латвію в Міжнародній організації зі стандартизації (International Organization for Standardization) ISO, у Європейському комітеті зі стандартизації (CEN) [9, с. 205].

Викликає інтерес документ «Стратегії розвитку та діяльності Національної бібліотеки Латвії на 2024–2028 роки», у якому, зокрема, ідеться про посилення ролі Національної бібліотеки Латвії «як драйвера галузевого розвитку, реалізатора стандартів якості та передових технологій досягнення в галузі» [13].

Цілі, визначені в цьому документі, «<...> організувати нормативно-правову базу діяльності НБЛ з метою зміцнення її функцій і ролі як лідера сектору в сучасному контексті ...зміцнити НБЛ як наукову установу, а також покращити адміністративне керування дослідженнями в НБЛ та організації наукового видання ...зміцнити НБЛ як дослідний центр латвійського книговидання шляхом розвитку наукового потенціалу персоналу, ініціювання партнерства з науковими установами Латвії та за кордоном», спрямовано на подальший розвиток у тому числі видавничої діяльності Національної бібліотеки Латвії, покращення ефективності її виробництва [13].

Ухвалений постановою Кабінету Міністрів № 436 30 травня 2006 р. (протокол № 30 § 29) Регламент Національної бібліотеки Латвії визначає, що, «виконуючи функції, визначені Законом “Про Національну бібліотеку Латвії”, для забезпечення виконання цих функцій бібліотека виконує такі завдання <...> створює регулярні національні бібліографічні бази даних, складає і видає бібліографічні покажчики та координує роботу ретроспективної національної бібліографії в країні <...> Для забезпечення виконання завдань, зазначених у п. 3 цього положення, бібліотека має право <...> здійснювати видавничу діяльність за напрямом діяльності бібліотеки» [14].

Діяльність бібліотек в Естонії регулюється рядом правових актів. Найважливішими є Закон «Про Національну бібліотеку Естонії» (1998), акти про публічні бібліотеки (1992, 1998, 2011), закон про обов’язковий примірник (1997). З нормативно-правових актів, що стосуються бібліотечної справи, до зазначених нормативно-правових актів внесено зміни й пропозиції щодо внесення змін до закону про авторське право та закону про обов’язковий примірник [8].

Не можна не погодитися з думкою К. Талві (Krista Talvi), що «бібліотечні стандарти гармонізують і регламентують діяльність бібліотек» [15].

Національна бібліотека Естонії створила центр бібліотечної справи, який займається статистикою, стандартизацією та термінологічною роботою (розроблення й підтримка бібліотечної та інформаційної термінології, ведення бази даних бібліотечних термінів, консультації з питань термінології й лінгвістики, організація засідань термінологічної робочої групи) [8].

Фахівці-документознавці Національної бібліотеки Литви беруть участь у формуванні одномовних і двомовних термінологічних словників, виданні термінологічних праць, розробленні або прийнятті міжнародних стандартів у сфері інформації та комунікації [16].

Зазначимо, що постановою уряду Литовської Республіки схвалено приєднання Науково-енциклопедичного видавничого центру до Литовського національного центру Литовської національної бібліотеки. З 1 січня 2023 р. всі права та обов'язки Науково-енциклопедичного видавничого центру перейшли до Литовської національної бібліотеки ім. М. Мажвідаса. «Я вірю, – наголошує Р. Гудаускас, – що це покращить нашу видимість діяльності та посилить якість. Необхідно підкреслити, що приєднання також принесе користь MELC [Науково-енциклопедичний видавничий центр. – Авт.] – ставши частиною великої національної установи, буде можливість узяти участь у реалізації великих проєктів, що, по суті, дасть нову можливість для самореалізації» [3, с. 7].

«Бібліотечна спільнота Литви є не просто пасивним споживачем стандартизаційних продуктів і послуг, а має законодавчу можливість бути їх активним розробником. У 2022 р. Національна бібліотека Литви ім. М. Мажвідаса опублікувала “Посібник із литовських стандартів інформації та документації”, підготовлений Далією Ясконене, допоміжний засіб для кращого розуміння стандартизації інформатики та галузей документації, важливих для бібліотек» [17].

Заслугують на увагу затверджені у 2020 р. наказом генерального директора Національної бібліотеки Литви ім. М. Мажвідаса Принципи наукової видавничої політики Національної бібліотеки Литви ім. М. Мажвідаса. Цей документ «регулює основні прин-

ципи наукової видавничої діяльності, що застосовуються в національній бібліотеці, з метою забезпечення якості наукової інформації та координації її керування». У ньому зазначено, зокрема, що «Національна бібліотека сприяє виданню науково-методичних засобів відкритого доступу». Треба підкреслити, що кожного року генеральний директор бібліотеки затверджує план наукової діяльності, у якому визначено обов'язки вчених, які працюють у бібліотеці, щодо підготовки та видання наукових публікацій; видання наукової продукції за структурними підрозділами. Цікавий досвід для наслідування та організації у вітчизняних бібліотеках такої форми заохочення – за кращу наукову публікацію року працівник бібліотеки – науковий співробітник може бути матеріально заохочений у порядку, передбаченому системою оплати праці працівників Національної бібліотеки Литви ім. М. Мажвідаса [18].

Варто додати, що національні бібліотеки готують і видають наукові журнали у відкритому доступі. Редакційні колеги журналів затверджуються науковою радою бібліотеки за поданням генерального директора. Кожен з журналів володіє концепцією та структурою наукового видання. Редакційні колеги журналів дотримуються рекомендацій Комітету з етики публікацій (COPE) для редакторів, рецензентів та авторів, а також затверджують вимоги до авторів (Правила для авторів), яких дотримуються науковий редактор, головний редактор і рецензенти журналу [19].

Редакційні колеги активно беруть участь у запобіганні як науковому, так і професійному плагіату, а журнали проводять процедуру перевірки на схожість перед рецензуванням. «Якщо плагіат буде виявлено після публікації, буде дотримано вказівок, викладених у Політиці щодо недобросовісної практики видавництва» [20].

Аналізуючи нормативні підходи до видавничої діяльності національних бібліотек країн Балтії, звернемо увагу на один з документів, створений як керівництво для підготовки та адміністрування тематичних спецвипусків журналу “Relevant Tomorrow”, рецензованого двомовного періодичного видання “Diamond Open Access”, спрямованого на сприяння академічному діалогу й міждисциплінарним зв'язкам у соціальних і гуманітарних науках. Методичні вказівки до тематичних випусків містять кілька важливих

кроків: вироблення ідеї організації тематичного спецвипуску (TSI); оцінка кваліфікації редакторів тематичного спецвипуску (TSI) Editors of a thematic special issue (TSI); встановлення контролю якості для тематичного спеціального випуску (TSI); публікація тематичного спецвипуску (TSI). «Очікується, що редактори TSI підготують редакційний вступ до TSI. В ідеалі редакційна стаття повинна надати огляд документів, включених до TSI, доповнений поглядами редакторів на те, як вибрані статті та/або спеціальний випуск сприяють розвитку галузі та журналу» [21].

Окремо треба виділити видання бібліографічних продуктів. «Багато зусиль і ресурсів приділяється бібліографічній роботі: складанню національних і персональних, періодичних та поточних реконструктивних й анотованих бібліографічних покажчиків, опису відкриттів у фондах бібліотеки та новоутворених колекцій і публікації результатів бібліографічних досліджень» [22]. Усі видання доступні для широкого загалу в електронній формі за рахунок представлення на порталах національних бібліотек.

Висновки. Створено належну нормативно-правову базу, яка регламентує видавничу діяльність національних бібліотек Естонії, Латвії, Литви. Зі стандартизацією та термінологічною роботою щодо текстів та їх збереження, стандартизацією різноманітних процесів видавничої справи пов'язана, зокрема, і прикладна дослідна робота національних бібліотек.

Важливим є те, що, розвиваючи видавничу діяльність, національні бібліотеки країн Балтії дотримуються політики відкритого доступу, дбають про захист авторського права, застосовують у роботі нормативні документи, міжнародні видавничі стандарти, аби забезпечити високу якість бібліотечної продукції. Треба констатувати, що значна увага приділяється підвищенню рівня наукових журналів відкритого доступу. Увесь вміст таких видань доступний для безкоштовного перегляду, завантажування, копіювання, розповсюдження, друкування. Можна посылатися на повні тексти статей, опублікованих у цих журналах, без попереднього дозволу видавця чи автора.

Отже, досвід національних бібліотек країн Балтії показує інтенсивний розвиток їхньої видавничої діяльності, що представлено різноманітною науковою продукцією (як друкованою, так й елект-

ронною); забезпечення супроводу видавничої діяльності належною нормативно-правовою базою – з метою зміцнення функцій і ролі бібліотек у сучасному світі; покращення ефективності бібліотечних продуктів.

Список бібліографічних посилань

1. Who we are. *CENL*. URL: <https://www.cenl.org/about-cenl> (Last accessed: 10.07.2024).

2. Nuut A. The Role of Libraries In a Knowledge-Based Society: Estonian and European Experience. *Diversity in unity: Baltic Libraries in the European Union: Proceedings of the 7 th Congress of Baltic Librarians* (September 30 - October 2, 2004. Jumurda, Madona region, Latvia). (pp. 40-47). URL: https://www.academia.edu/970948/The_Role_of_Libraries_In_a_Knowledge_Based_Society_Estonian_and_European_Experience (Last accessed: 10.07.2024).

3. Gudauskas R.: «Nacionalinė Biblioteka Kuria». *Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Ataskaita. 2023*. (p. 4-7). URL: https://www.cenl.org/wp-content/uploads/2023/09/01_Ataskaita_2020-2022.pdf (Paraiškos pateikimo data: 10.07.2024).

4. Буряк С. В. Видавнича діяльність провідних університетів: огляд минулого і сучасний стан. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2010. № 2. С. 67-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2010_2_12 (дата звернення: 14.07.2024).

5. Дубас Т. П. Особливості науково-видавничої діяльності національних бібліотек країн Балтії. *Бібліотека. Наука. Комунікація: Інноваційні трансформації ресурсів і послуг* : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 4–6 жовт. 2022 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. наук. б-к та інформ. центрів акад. наук – членів МААН ; відп. за вип. О. М. Василенко. Київ, 2022. С. 174–176. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004349> (дата звернення: 14.07.2024).

6. Gudavicius A. An overview of the digital publishing market in Baltic countries (Estonia, Latvia and Lithuania). *Libellarium*. 2013. VI, 1-2. Pp. 43-54. *Publishing – Trends and Content: Proceedings of the*

International Conference (Pula, Croatia, December 6-7, 2013). <https://doi.org/10.15291/libellarium.v6i1-2.183>

7. Баркалов К. Системи управління цифровим контентом бібліотек : кваліфікац. робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» : спец. 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, ф-т культурології та соц. комунікацій, каф. цифрових комунікацій та інформ. технологій. Харків : ХДАК, 2024. 40 с. URL: <http://195.20.96.242:5028/khk dak-xmlui/handle/123456789/2924> (дата звернення: 05.07.2024).

8. Lepik A. An Ongoing Process of Modernization: Libraries and Librarianship in Estonia. *Library Trends*. Vol. 63. №. 2. 2014. Pp. 183-196. <https://doi.org/10.1353/lib.2014.0029>

9. Indriksone A. Adapted International Library Standards in support of Latvian Librarians. *Diversity in unity: Baltic Libraries in the European Union*: Proceedings of the 7 th Congress of Baltic Librarians (September 30 - October 2, 2004. Dzumurda, Madona region, Latvia). (pp. 204-210). URL: https://www.academia.edu/1157912/Diversity_in_unity_Baltic_libraries_in_the_European_Union_proceedings_of_the_7_th_Congress_of_Baltic_Librarians_September_30_October_2_2004_Jumurda_Madona (Last accessed: 15.07.2024).

10. Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas. Lietuvos Respublikos Seimas. URL: <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.18307/asr> (Paraiškos pateikimo data: 25.07.2024).

11. Latvijas Republikas Likums. Par Latvijas Nacionālo bibliotēku. Rīgā, 1992. 16 Decembrī. LIKUMI. Latvijas Repub likas Tiesību Akti. URL: <https://likumi.lv/ta/id/62905-par-latvijas-nacionalo-biblioteku> (Pieteikuma datums: 25.07.2024).

12. Eesti Rahvusraamatukogu seadus . Vastu võetud RT I, 09.03.2011, 4, jõustumine 01.04.2011. *Riigi Teataja*. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019040> (Taotluse esitamise kuupäev: 25.07.2024).

13. Latvijas Nacionālās bibliotēkas darbības stratēģija 2024-2028. gadam (PDF). Latvijas Nacionālā bibliotēka. URL: <https://lnb.lv/en/about-us/> (Pieteikuma datums: 25.07.2024).

14. Latvijas Republikas Tiesību Akti. Latvijas Nacionālās bibliotēkas nolikums. Izdoti saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 16.panta

pirmo daļu. Ministru kabineta noteikumi Nr. 436 Rīgā 2006.gada 30.maijā (prot. Nr. 30. 29§). <https://doi.org/10.1353/cal.2006.0047>

15. Talvi K. Are the Activities of Estonian Libraries Co-ordinated Sufficiently. Is the activity of Estonian libraries sufficiently coordinated? *Diversity in unity: Baltic libraries in the European Union: Proceedings of the 7 th Congress of Baltic Librarians* (September 30 - October 2, 2004. Jumurda, Madona County, Latvia). (pp. 103-106). URL: https://www.academia.edu/1157912/Diversity_in_unity_Baltic_libraries_in_the_European_Union_proceedings_of_the_7_th_Congress_of_Baltic_Librarians_September_30_October_2_2004_Jumurda_Madona (Last accessed: 10.07.2024).

16. Tyrimų tipai ir dalykai. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. URL: <https://www.lnb.lt/#> (Paraiškos pateikimo data: 25.07.2024).

17. Černiauskaitė V. Apie pirmosios laidos “Lietuvos informacijos ir dokumentavimo standartų žinyną”. Aktualu Rytoj. 2021. T. 1. №. 20. P. 114-120. <https://doi.org/10.51740/RT.1.20.7>

18. Paskyros politika. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos mokslo leidybos politikos principai. Metodologijos Paskyra. URL: <https://journals.lnb.lt/metodologijos-paskyra/paskyrospolitika> (Paraiškos pateikimo data: 20.07.2024).

19. Apie žurnalą. *Parlamento studijos*: mokslo žurnalą. URL: <https://journals.lnb.lt/parliamentary-studies/about> (Paraiškos pateikimo data: 20.07.2024).

20. Žurnalo politika. Parlamento studijos: mokslo žurnalą. URL: <https://journals.lnb.lt/parliamentary-studies/journal-policy> (Paraiškos pateikimo data: 20.07.2024).

21. Gairės teminiams numeriams. Aktualu rytoj: mokslo žurnalą. URL: <https://journals.lnb.lt/relevant-tomorrow/guidelines> (Paraiškos pateikimo data: 20.07.2024).

22. Tyrimai ir tyrimų rezultatai. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. URL: <https://www.lnb.lt/#> (Paraiškos pateikimo data: 14.07.2024).

References

1. Who we are. *CENL*. Retrieved from <https://www.cenl.org/about-cenl> (Last accessed: 10.07.2024).
2. Nuut, A. (2004). The Role of Libraries In a Knowledge-Based Society: Estonian and European Experience. In “*Diversity in unity: Baltic libraries in the European Union*”. *Proceedings of the 7 th Congress of Baltic Librarians, 30 September - October 2004* (pp. 40-47). Jumurda, Madona region, Latvia. Retrieved from https://www.academia.edu/970948/The_Role_of_Libraries_In_a_Knowledge_Based_Society_Estonian_and_European_Experience [in English] (Last accessed: 10.07.2024).
3. Gudauskas R.: “Nacionalinė Biblioteka Kuria”. Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Ataskaita. 2023 (pp. 4-7) [in Lithuanian]. Retrieved from https://www.cenl.org/wp-content/uploads/2023/09/01_Ataskaita_2020-2022.pdf (Last accessed: 10.07.2024).
4. Buriak, S. V. (2010). Vydavnycha diialnist providnykh universytetiv: ohliad mynuloho i suchasnyi stan [Publishing activity of leading universities: review of the past and current state]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 68 [in Ukrainian]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2010_2_12 (Last accessed: 14.07.2024).
5. Dubas, T. P. (2022). Osoblyvosti naukovo-vydavnychoi diialnosti natsionalnykh bibliotek krain Baltii [Special characteristics of research and publishing activities of Baltic countries national libraries]. In “*Library. Science. Communication: Innovative transformations of resources and services*”. *Proceedings of the International Scientific Conference, 4-6 October 2022* (pp. 174-176). Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004349> (Last accessed: 14.07.2024).
6. Gudinavicius, A. (2013). An overview of the digital publishing market in Baltic countries (Estonia, Latvia and Lithuania). *Libellarium*, VI(1-2). Pp. 43-54. In “*Publishing – trends and content*”. *Proceedings of the International Conference, 6-7 December 2013*. Pula, Croatia [in Lithuanian]. <https://doi.org/10.15291/libellarium.v6i1-2.183>
7. Barkalov, K. (2024). Systemy upravlinnia tsyfrovym kontentom bibliotek [Systems of management of libraries digital content]. Kharkiv:

KhDAK [in Ukrainian]. Retrieved from <http://195.20.96.242:5028/khkdak-xmlui/handle/123456789/2924> (Last accessed: 05.07.2024).

8. Lepik, A. (2014). An Ongoing Process of Modernization: Libraries and Librarianship in Estonia. *Library Trends*, 63(2), 183-196. <https://doi.org/10.1353/lib.2014.0029>

9. Indriksone, A. (2004). Adapted International Library Standards in support of Latvian Librarians. In “*Baltic Libraries in the European Union*”. *Proceedings of the 7 th Congress of Baltic Librarians Diversity in Unity, 30 September – 2 October 2004* (pp. 204-210). Dzumurda, Madona region, Latvia [in Latvian]. Retrieved from https://www.academia.edu/1157912_Diversity_in_unity_Baltic_libraries_in_the_European_Union_proceedings_of_the_7_th_Congress_of_Baltic_Librarians_September_30_October_2_2004_Jumurda_Madona_ (Last accessed: 15.07.2024).

10. Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas. Lietuvos Respublikos Seimas [in Lithuanian]. Retrieved from <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.18307/asr> (Last accessed: 25.07.2024).

11. Latvijas Republikas Likums. Par Latvijas Nacionālo bibliotēku. Rīgā, 1992. 16 Decembrī. *Likumi. Latvijas Republikas Tiesību Akti* [in Latvian]. Retrieved from <https://likumi.lv/ta/id/62905-par-latvijasnacionalo-biblioteku> (Last accessed: 25.07.2024).

12. Eesti Rahvusraamatukogu seadus. Vastu võetud 22.02.2011, RT I, 09.03.2011, 4, jõustumine 01.04.2011. Riigi Teataja [in Estonian]. Retrieved from <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019040> (Last accessed: 25.07.2024).

13. Latvijas Nacionālās bibliotēkas darbības stratēģija 2024-2028. gadam (PDF). Latvijas Nacionālā bibliotēka [in Latvian]. Retrieved from <https://lnb.lv/en/about-us> (Last accessed: 25.07.2024).

14. Latvijas Republikas Tiesību Akti. Latvijas Nacionālās bibliotēkas nolikums. *Izdoti saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 16.panta pirmo daļu*. Ministru kabineta noteikumi Nr. 436 Rīgā 2006.gada 30.maijā (prot. Nr. 30. 29§). [in Latvian]. <https://doi.org/10.1353/cal.2006.0047>

15. Talvi, K. (2004). Are the Activities of Estonian Libraries Coordinated Sufficiently. In “Diversity in unity: Baltic libraries in the European Union”. *Proceedings of the 7th Congress of Baltic Librarians, 30 September-2 October 2004* (pp. 103-106). Jumurda, Madona region,

Latvia [in Latvian]. Retrieved from https://www.academia.edu/1157912/Diversity_in_unity_Baltic_libraries_in_the_European_Union_proceedings_of_the_7_th_Congress_of_Baltic_Librarians_September_30_October_2_2004_Jumurda_Madona (Last accessed: 10.07.2024).

16. Tyrimų tipai ir dalykai. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka [in Lithuanian]. Retrieved from <https://www.lnb.lt/#> (Last accessed: 25.07.2024).

17. Černiauskaitė, V. (2021). Apie pirmosios laidos “Lietuvos informacijos ir dokumentavimo standartų žinyną”. Aktualu Rytoj, 1(20), 114-120 [in Lithuanian]. <https://doi.org/10.51740/RT.1.20.7>

18. Paskyros politika. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos mokslo leidybos politikos principai. Metodologijos Paskyra [in Lithuanian]. Retrieved from <https://journals.lnb.lt/metodologijospaskyra/paskyros-politika> (Last accessed: 20.07.2024).

19. Apie žurnalą. *Parlamento studijos*: mokslo žurnalą [in Lithuanian]. Retrieved from <https://journals.lnb.lt/parliamentary-studies/about> (Last accessed: 20.07.2024).

20. Žurnalo politika. Parlamento studijos: mokslo žurnalą [in Lithuanian]. Retrieved from <https://journals.lnb.lt/parliamentary-studies/journal-policy> (Last accessed: 20.07.2024).

21. Gairės teminiams numeriams. *Aktualu rytoj*: mokslo žurnalą [in Lithuanian]. Retrieved from <https://journals.lnb.lt/relevant-tomorrow/guidelines> (Last accessed: 20.07.2024).

22. Tyrimai ir tyrimų rezultatai. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka [in Lithuanian]. Retrieved from <https://www.lnb.lt/#> (Last accessed: 14.07.2024).

Стаття надійшла до редакції 15.08.2024.

Tetiana Dubas,

PhD (Social Communications), Head of Department,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: t.dubas60@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1690-8297>

Web of Science Researcher ID: AIC-6378-2022

Normative Aspects of Publishing Activity of European Scientific Libraries (case of the National Libraries of the Baltic Countries)

The article examines the peculiarities of the process of normalization of publishing activity of the national libraries on the example of Estonia, Latvia, and Lithuania.

The objects of the research – national libraries – are located in different countries of Europe, but are focused on solving common tasks of information service and ensuring high quality of library and information services, publishing products. The Baltic countries national libraries carry out library and scientific publishing activities and ensure the implementation of the national information policy, which is within their competence.

The purpose of the article is to highlight the experience of Baltic countries national libraries in publishing activity from the standpoint of its normalization.

The research methodology is based on the analysis and synthesis of information obtained as a result of the study of the problem of normative approaches to the publishing activity of the Baltic countries national libraries. A traditional review of the existing source base and regulatory documents is also involved.

Emphasis is placed on the importance of applying regulatory documents that define modern requirements for library products. The importance of standardization in the publishing activities of the national library is emphasized.

Conclusions. The experience of the Baltic countries national libraries shows the intensive development of their publishing activity, which is represented by a variety of scientific products (both printed and electronic) and the provision of support for publishing activity with an appropriate regulatory and legal framework, with the aim of strengthening the functions and role of libraries in the modern world, improving the efficiency of library products.

Keywords: national library, standards, scientific publications, journal, publishing activity.